

Računovodstvena regulativa (profesionalna, zakonska i interna)

Doc . Dr Tanja Laković
Ekonomski fakultet, Podgorica

Ishodi učenja

- Objasniti razliku između profesionalne, zakonske i interne računovodstvene regulative
- Objasniti svrhu konceptualnog okvira i njegove osnovne elemente
- Objasniti kriterijume za priznavanje i vrednovanje elemenata finansijskih izvještaja
- Razumijeti osnovne koncepte i principe PDV-a
- Razumijeti šta je računovodstvena politika, ko je kreira i kako se formuliše
- Objasniti konceptualni okvir Etičkog kodeksa profesionalnih računovođa

Sadržaj

- 01 Šta sve obuhvata računovodstvena regulativa ?
- 02 Koje su osnovne pretpostavke i princip računovodstva zasnovanim na MSFI?
- 03 Šta je svrha konceptualnog okvira (IASB)?
- 04 Zašto je etika važna za računovođe?
- 05 Šta je PDV i koji su osnovni principi na kojima počiva?

REGULATIVA

Profesionalna regulativa

- MRS
- MSFI
- IASB
- Konceptualni okvir
- Etički kodeks

Zakonska regulativa

- Zakon o računovodstvu
- Zakon o PDV
- Zakon o obračunu zarada

Računovodstvene politike

- Rač. politika za osnovna sredstva
- Rač. politika za amortizaciju
- Rač. politika za prihode
- Ostale

Računovodstveni standardi

Računovodstveni standardi su standardizovani računovodstveni principi: priznavanja, vrednovanja i prikazivanju stavki računovodstvenih izvještaja preduzeća

**Međunarodni standardi
finansijskog izvještavanja
(MRS/MSFI)**

**International
Accounting Standards
Board®**

**Opšte prihvaćeni
računovodstveni principi
(npr. Američki GAAP)**

FASB FINANCIAL
ACCOUNTING
STANDARDS BOARD

IASB Konceptualni okvir 2018

Priznavanje i vrednovanje elemenata fin. izvještaja

- **Pretpostavke**
- **Principi**
- Ograničenja

Elementi finansijskih izvještaja

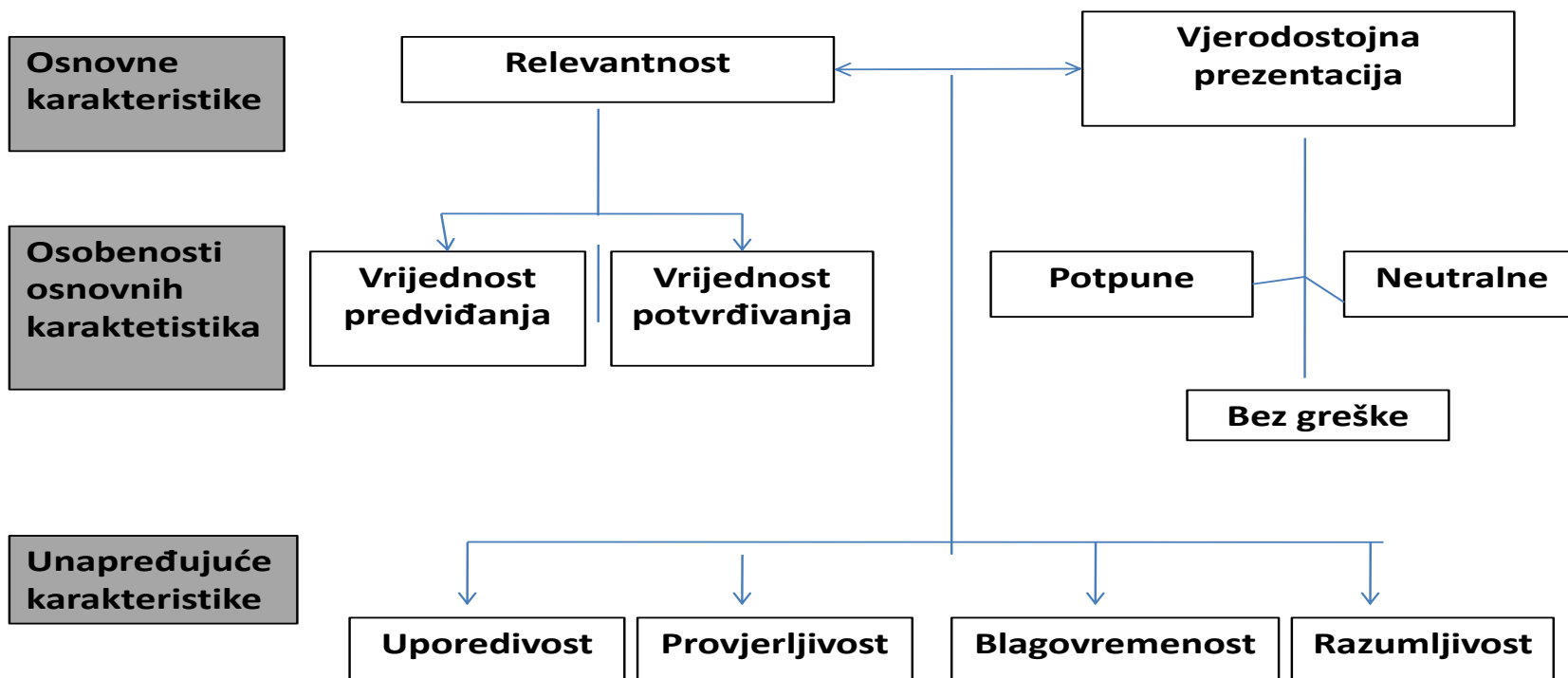
- **Sredstva, Kapital, Obaveze, Prihodi i Rashodi**

Kvalitativne karakteristike računovodstvene informacije

- **Relevantnost i vjerodostojna prezentacija**
- Uporedivost, razumljivost, provjerljivost i blagovremensost

Cilj finansijskog računovodstva i izvještavanja : pružiti **korisne informacije** za donosiocce ekonomskih odluka.

Kvalitativne karakteristike korisne računovodstvene informacije

Principi dobrog financijskog izvještavanja

Relevantnost i materijalnost : Izvještaji trebaju da obezbjeđuju informacije na osnovu kojih korisnici mogu da naprave razliku u odlučivanju

Potpunost : Izvještaji treba da sadrže sve relevantne informacije neophodne za korisnika da razumiju finansijski položaj, performanse i promjene na finansijskom položaju

Uporedivost: izvještaji treba da omoguće korisniku da razumije sličnos i razlike između izvještajnih entiteta i da upoređuje njihove performanse

Blagovremeno: Izvještaji treba da sadrže informacije koje nisu izgubile upotrebnu vrijednost za donosiocce odluke.

Pouzdanost (Vjerodostojna prezentacija)-neutralne i bez greške: Izvještaji treba da budu sastavljeni na nepristrasnoj i objektivnoj osnovi. Procjene treba da su zasnovane na najboljim dostupnim podacima i pretpostavkama. Značajne neizvjesnosti treba da budu objeodanjene

Provjerljivost: Informacije u izvještajima moraju, koliko je to moguće, biti objektivne i provjerljive tako da nezavisna i stručna lica budu u stanju da postignu razuman konsenzus o kvalitetu informacija.

Razumljivost : Izvještaji treba da prenesu kompleksne informacije na što jasniji način.

Koji su osnovni elementi finansijskih izvještaja opšte namjene?

- **Sredstva su resursi koje kontroliše preduzeće** kao rezultat prošlih događaja i od kojih se očekuje **priliv ekonomske koristi u budućnosti**
 - **Obaveze su sadašnje** obaveze preduzeća koje su posljedica prošlih događaja čije će izmirenje **dovesti do odliva sredstava iz preduzeća.**
 - **Kapital** predstavlja potraživanje od strane vlasnika preko sredstava preduzeća, pa se određuje kao **razlika ukupnih sredstava i ukupnih obaveza.**
- **Prihodi** predstavljaju **povećanje aktive proistekla iz poslovanja** ili smanjenje obaveza, koje **povećava kapital preduzeća** ali da nije rezultat ulaganja vlasnika.
 - **Rashodi** predstavljaju **sva smanjenja aktive proistekla iz poslovanja bez mogućnosti nadoknade** ili povećanje obaveza, **koje smanjuje kapital** ali nije rezultat povlačenja uloga vlasnika

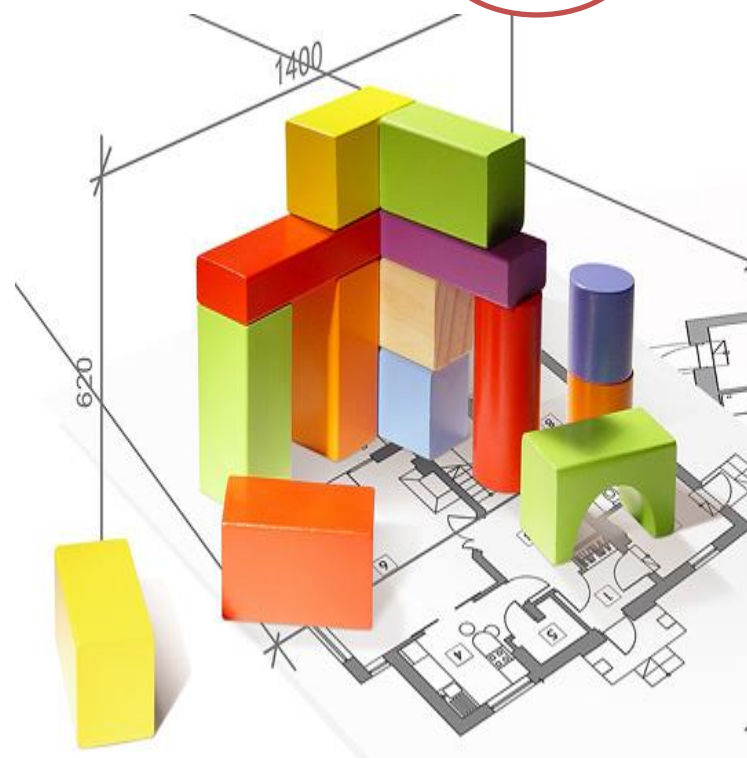
Priznavanje i vrednovanje elemenata finansijskih izvještaja

1.

Priznavanje je proces obuhvatanja stavke koja zadovoljava definiciju sredstva, obaveze, kapitala, prihoda ili rashoda radi uključivanja u izvještaj o finansijskom položaju ili izvještaj(e) o ukupnom rezultatu.

Prestanak priznavanja je uklanjanje cijelog ili dijela priznate imovine ili obaveze iz izvještaja o finansijskom položaju subjekta. Prestanak priznavanja se obično dešava:

- **Za imovinu:** Kada entitet izgubi kontrolu nad cijelim ili dijelom priznatog sredstva.
- **Za obavezu:** kada entitet više nema sadašnju obavezu za cijelu ili dio priznate obaveze

Priznavanje i vrednovanje elemenata finansijskih izvještaja

2.

Vrednovanje predstavlja dodjeljivanje monetarne vrijednosti stavkama bilansa u momentu priznavanje i izvještavanja..

Prema Konceptualnom okviru (IASB) postoje dvije osnove vrednovanja:

ISTORIJSKI TROŠAK

Imovina i obaveze se iskazuju u visini novčanog izdatka učinjenog radi njihovog sticanja

TEKUĆA VRIJEDNOST

Tekuća vrijednost pruža informacije ažurirane da odražavaju uslove na datum mjerenja.

Osnove mjerenja trenutne vrijednosti uključuju:

Fer vrijednost: "Cijena koja odražava trenutna očekivanja učesnika na tržištu o iznosu, vremenu i neizvjesnosti buduće gotovine tokovi".

Sadašnja vrijednost "Odražava trenutna očekivanja entiteta o iznosu, vremenu i neizvjesnosti budućih novčanih tokova koje će se generisati u toku redovnog poslovanja".

Trenutni trošak: "Odražava trenutni iznos koji bi (1) bio plaćen za stjecanje ekvivalentne imovine (2) primljen za preuzimanje ekvivalentne obaveze

RAČUNOVODSTVEN NAČELA (PRINCIPI) I PRETPOSTAVKE

Računovodstvene pretpostavke i principi za priznavanje i vrednovanje

Cilj finansijskog računovodstva jeste obezbijediti korisne informacije eksternim korisnicia (prije svega investitora i povjericaca) za donošenje ekonomskih odluka.

Pretpostavke:

- subjektivitet poslovne jedinice
- novčano mjerilo
- nastanka poslovnog događaja (obračunska osnova)
- kontinuitet (stalnosti) poslovanja

Principi:

- Princip dvojnog knjiženja
- Princip istorijskog troška
- Princip uzročnosti
- Princip opreznosti
- Principi urednog knjigovodstva

Osnovne računovodstvene pretpostavke

1

Pretpostavka subjektivite
poslovne jedinice

imovina uložena u poslovanje se **obuhvata odvojeno od ostale imovine vlasnika i povjerilaca** i da se uspješnost upravljanja te imovine kontroliše putem rezultata.

Pretpostavka kontinuiteta
poslovanja

Privredno društvo se osniva **sa ciljem kontinuiranog poslovanja**. Pretpostavka kontinuiranog poslovanja su rentabilnost poslovanja i likvidnost privrednog subjekta.

Pretpostavka nastanka
poslovnog događaja-
obračunska osnova

U finansijskim izvještajima se prikazuju učinci poslovnih događaja koji su nastali, ali ne i oni koji se predviđaju, odnosno učinci se priznaju kada se dese, a ne kada se dođe do odliva ili priliva po osnovu istih, što uslovljava pojavu računa obaveza i potraživanja.

Pretpostavka stalnosti
novčane valute

elementi finansijski izvještaja se prikazuju u novčanim jedinicima kupovne snage koja se ne mijenja tokom vremena. U slučaju promjene potrebno je izvršiti korekciju tzv. revalorizaciju kako bi se svele na jedinice realne kupovne vrijednost

Osnovne računovodstvene pretpostavke

2

Pretpostavka nastanka poslovnog događaja – obračunska osnova

Transakcije koje mijenjaju imovinu se **priznaju u obračunskom periodu kada su se dogodile a ne kada je po osnovu njih ostvaren novčani priliv ili odliv**. Ova pretpostavka uslovila je pojavu računa potraživanja i obaveze, ali i računa Vremenskih razgraničenja

Novčana osnova

Vs.

Obračunska osnova

Priznati prihode kada primite novac

Priznati prihode kada su zarađeni (poslata faktura)

Priznati rashode kada su plaćeni

Priznati rashode kada su nastali

izdatak ≠ trošak / rashod
primitak ≠ prihod

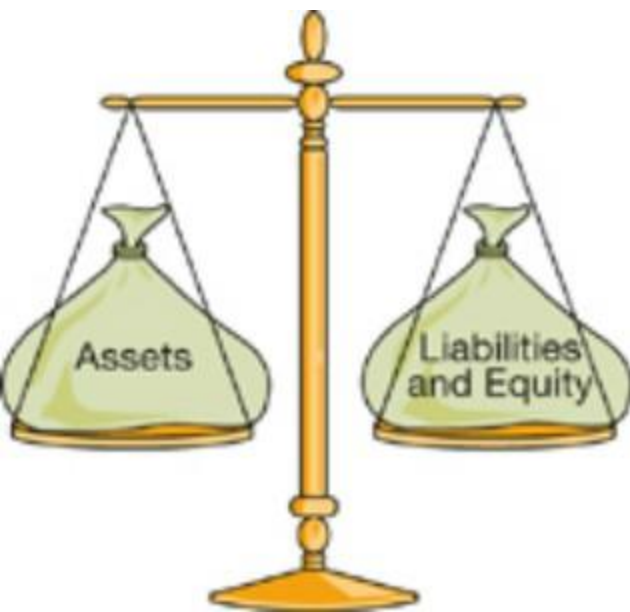
Računovodstveni principi

1.

Princip dvostranog obuhvatanja poslovnih promijena

Svaka ekonomska promjena **tangira dva osamostaljena imovinska dijela odnosno knjigovodstvena računa (dvojno knjigovodstvo).**

Ovaj princip je realizovan u računovodstvenoj jednakost : **$S = K + O$**

Četiri grupe ekonomskih promjena sa aspekta njihovog uticaja na **ukupnu imovinu**:

I grupa: imaju za posljedicu povećanje Aktive i Pasive za isti iznos

II grupa: imaju za posljedicu smanjenje Aktive i Pasive za isti iznos

III grupa: imaju za posljedicu promjenu strukture Aktive, povećanje jednog oblika sredstava i smanjenje drugog oblika sredstava za isti iznos

IV grupa : imaju za posljedicu promjenu strukture Pasive, jedan izvor sredstava se povećava a drugi se smanjuje za isti iznos.

Računovodstveni principi(cont.)

2.

Princip istorijskog troška

Princip istorijskog troška zahtjeva da se imovina u knjigovodstvu vodi i u bilansu iskazuje u visini novčanog izdatka učinjenog radi njenog sticanja:

- imovina koja se stekne na tržištu vrednuj po **NABAVNOJ VRIJEDNOSTI** (*fakturna vrijednost+zavisni troškovi nabavke*)
- imovina koja se stekne kao rezultat proizvodnog procesa vrednuj u visini **TROŠKOVA ULAGANJA – CIJENI KOŠTANJA** (*trošak materijala+ trošak zarada+trošak osnovnih sredstva+ ostali troškovi potrebni za izradu proizvoda*)

3.

Princip fer vrijednosti

Princip fer vrijednost zahtijeva da se imovina vrednuje po fer vrijednosti odnosno po „vrijednosti za koju se imovina može razmijeniti, a obaveza izmireni, u nezavisnoj transakciji između voljnih i obavještenih strana“. Primjenjuje se kod **finansijskih sredstava i obaveza**.

Računovodstveni principi (cont.)

4.

Principi uzročnosti- priznavanje rashoda i prihoda

U obračunskom periodu za koji se utvrđuje rezultat poslovanja treba da budu **obuhvaćeni svi PRIHODI I RASHODI koji su u njemu nastali** nezavisno od toga da li i kada su prihodi naplaćeni, a rashodi plaćeni.

Rashodi	Povezanost sa prihodima	Priznavanje
Troskovi proizvodnje		
Troškovi sirovina	Direktno veza između troškova i prihoda (princip uzročnosti)	Priznaju se u periodu kada se priznaje sa njima povezan prihod
Troškovi radne snage		
Režijski troškovi		
Troškovi perioda		
Zarade administracije	Nema direktne veze između troškova i prihoda (alokacija)	Kada nastanu
Troškovi amortizacije		
Gubici perioda	Nema direktne veze	Kada nastanu

Računovodstveni principi (cont.)

5.

Principi uzročnosti- priznavanje rashoda i prihoda kada nastanu

Aktivna vremenska razgraničenja (AVR-računi potraživanja):

- Unaprijed plaćeni troškovi
- Zarađeni a nenaplaćeni prihodi

Pasivna vremenska razgraničenja (PVR-računi obaveza) :

- Obračunati troškovi
- Naplaćeni a nezarađeni prihodi

-usvajanje pretpostavke kontinuiteta poslovanja nametnuta potreba za utvrđivanja periodičnih rezultata -u obračunskom periodu postoji vremenska i kvantitativno nepodudaranje između novčanih tokova (priliva i odliva) i rentabilnih tokova (prihoda i rashoda), odnosno pojava kreditnih odnosa uslovlila je da

priliv(izdatak)≠ trošak /rashod a priliv(primitak)≠prihod

-uvode se računi **vremenskih razgraničenja** koja su da se vremenski razgraniče-prenesu ili rasporede-**rashodi i prihodi** na obračunski period u kojem su oni stvarno nastali, *okom godine*)
- Periodični rezultat se utvrđuje **na osnovu tokova rentabilnosti (prihoda i rashoda)** u skladu sa pretpostavkom nastanka događaja tj. obračunskom osnovom.

Računovodstveni principi(cont.)

6.

Principi opreznosti :
oprezno odmjeravanje
imovine i neto rezultata

Princip opreznosti- imovina i rezultat preduzeća treba **oprezno odmjeriti**, kako bi se zaštitio interes povjerilaca, vlasnika zaposlenih i države:

Sredstva– uvijek vrednovati **po nižim vrijednostima**, odnosno aktiva se može procijeniti najviše do nabavne vrijednosti odnosno cijene koštanja;

Obaveze - uvijek vrednovati **po višim vrijednostima** ako izmirenje obaveza zahtijeva odnosno obaveze se procjenjuju najmanje u visini nabavne vrijednosti;

Prihodi- priznati kada **su verifikovani na tržištu** tj, kada je proizvod ili usluga isporučena kupcu;

Rashodi- priznati nastale **ali i očekivane gubitke**

Principi urednog knjigovodstva

Princip značajnosti ili materijalnosti

- knjigovodstvo treba da je orjentisano samo na **značajne informacije i činjenice**. Značajne informacije moraju biti pružene **bez obzira na trošak njihovog pribavljanja**
- **svaku značajnu skupinu sličnih stavki** treba **odvojeno prezentovati** u finansijskim izvještajima.

Princip potpunosti (vjerodostojna prezentacija)

Obuhvatiti **sve računovodstvene kategorije i sve promjene** koje se tokom poslovanja na njima događaju, kako bi se obezbijedila istinitost knjigovodstvenih informacija.

Principi urednog knjigovodstva

Princip materijalne
ispravnosti
(vjerodostojna
prezentacija)

- - **dosljedna primjena pravila i postupaka** usvojenih za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja iz perioda u period (usklađenost sa profesionalnom, zakonskom i internom regulativom).
- poslovne promjene se knjiže **samo na osnovu knjigovodstvenog dokumenta** čija se formalna i materijalna ispravnost prethodno utvrđuje;
- **usaglašavanje knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem na kraju perioda**
- **početni bilans** svake poslovne godine mora se **podudarati sa zaključnim bilansom prethodne godine**, ili sa inventarom ako je riječ o novoosnovanom preduzeću

Principi urednog knjigovodstva

Princip hronološkog reda (razumljivost)

Poslovne promjene **treba hronološki evidentirati** u cilju praćenja razvoja preduzeća, kao i kontrole materijalne ispravnosti

Princip jasnosti (razumljivost)

Informacije moraju biti jasno prezentovane, a da bi se to realizovalo potrebno je:

- odgovarajući stepen raščlanjavanja računovodstvenih kategorija **u skladu sa potrebama za informacijam**
- **adekvatno obilježavanje i homogenost dijelova kategorija** dobijenih raščlanjavanjem
- upotreba **bruto principa**
- **zabrana mješanja** računvoodstvenih kategorija

Principi urednog knjigovodstva

Princip
mogućnosti
provjere
(provjerljivost)

U knjigovodstvu mora postojat **međusobna povezanost knjigovodstvenih instrumenata** kako bi se tačnost svakog podatka koje knjigovodstvo mogla naknado provjeriti.

Princip ažurnosti
(blagovremenost)

Sve nastale **poslovne promjene** treba da budu u knjigovodstvu **obuhvaćene u najkraćem roku**, tj. odmah po njihovom nastanku

Principi urednog knjigovodstva

Princip
ekonomičnosti

Opravdano je odustati od pružanja informacija čije utvrđivanje izaziva visoke troškove koji značajno prevazilaze korisni koje preduzeće ima od njihovog posjedovanja.

E **T** **H** **I** **C** **S**

A 3D illustration featuring six white, stylized human figures standing in a line on a light-colored surface. Each figure is holding a large, thick, 3D letter. From left to right, the letters are: a red 'E', an orange 'T', a yellow 'H', a light green 'I', a dark green 'C', and a blue 'S'. The figures are positioned behind their respective letters, appearing to support or carry them. The background is plain white, and the surface they stand on has a subtle reflection of the figures and letters.

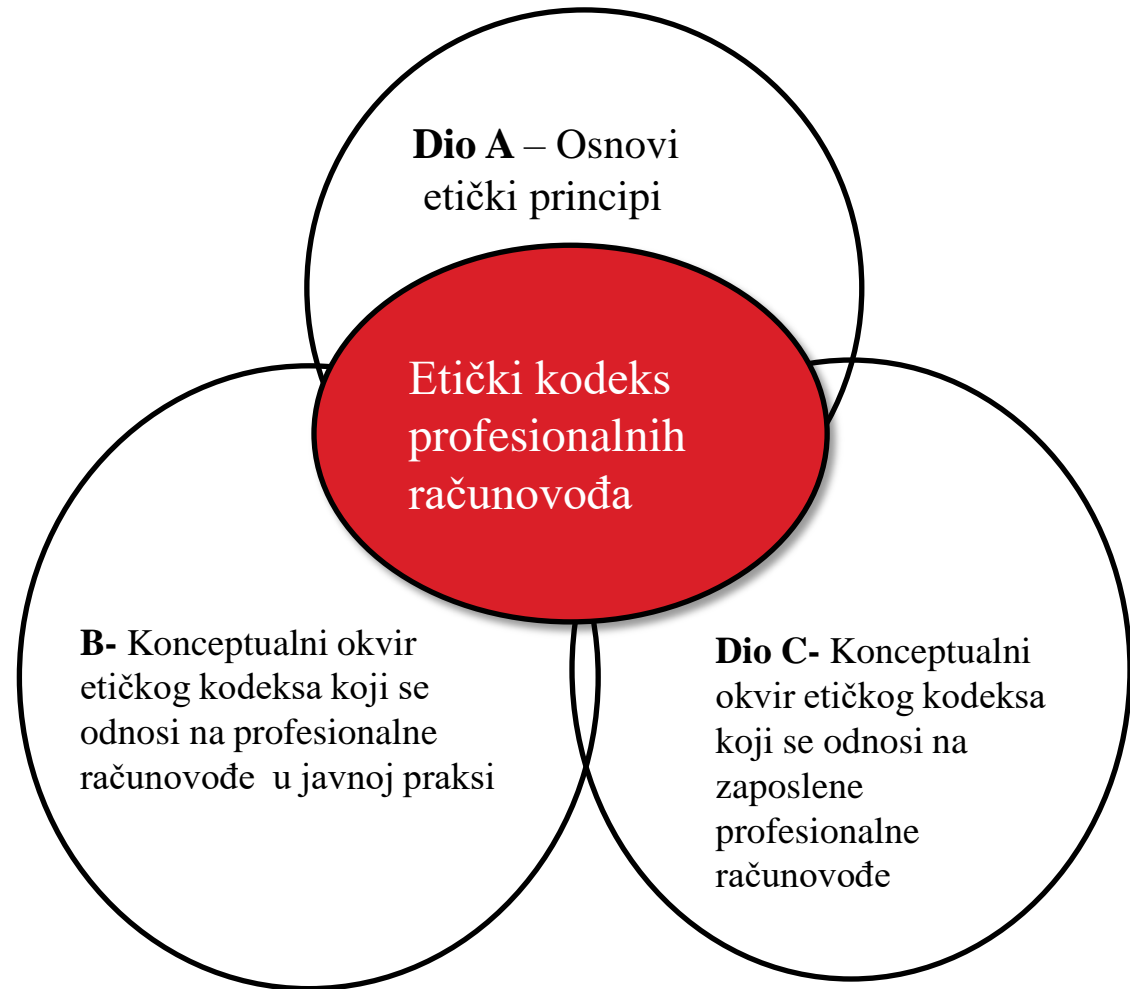
Etika i računovodstvo

Ciljevi računovodstvene profesije

povjerenje, profesionalizam, kvalitet usluga i sigurnost za korisnike finansijskih izvještaja

Računovodstvena etika

skup prihvatljivih pravila ponašanja i vrijednosti u procesu obavljanja računovodstvenih i revizorskih aktivnosti koji treba da doprinesu realizaciji ciljeva računovodstvene profesije.

Osnovni etički principi

1

Integritet

Profesionalni računovođa treba da postupa **ispravno i časno (pošteno)** u profesionalnim i poslovnim odnosima h dokaza.

2

Objektivnost

Profesionalni računovođa treba da bude **objektivan**, da ne dopustiti da pristrasnost, sukob interesa ili neprimjereni uticaj drugih kompromituju profesionalne ili poslovne procjene pouzdanih zaključaka.

3

Profesionalna osposobljenost i dužna pažnja

Istraživanje i izvan očiglednog, u cilju sticanja relevantnih znanja i autentičnih informacija u cilju unapređenja revizorskih procedura, tehnika i performansi.

4

Povjerljivost

Profesionalne računovođe treba da poštuju povjerljivost informacija o poslovanju klijenta do kojih dolaze u toku obavljanja profesionalnih usluga.

5

Profesionalno ponašanje

Profesionalni računovođa treba da djeluje u skladu sa dobrom reputacijom profesije i uzdržavanja od bilo kakvog ponašanja koje može da diskredituje profesiju

Konceptualni okvir profesionalne etike

Prijetnje osnovnim etičkim principima

Lični interes

lični, finansijski ili drugi, interesi može uticati na ponašanje i prosuđivanje profesionalnog računovođe

Samokontrola

profesionalni računovođa kontroliše poslovne odluke za čije donošenje je odgovoran.

Zastupanje

profesionalni računovođa promovise klijentove interese ili kompanije u kojoj je zaposlen do te mjere da je ugrožena njegova objektivnost

Prisne veze sa klijentom

dugotrajna saradnja sa klijentom ili poslodavcem može dovesti da profesionalni računovođa bude previše naklonjen njihovim interesima ili prihvati njihov rad

Zastrašivanja od strane klijenta

profesionalni računovođa biti spriječen da djeluje objektivno zbog pritiska, uključujući pokušaj vršenja neprimjerenog uticaja na računovođu alternativa.

Konceptualni okvir profesionalne etike –Ocjena rizika

Računovođa kada identifikuje PRIJETNJU za realizaciju etičkih principa treba da:

1. ocijeni da li je takva prijetnja na **prihvatljivom nivou** (prihvatljivi nivo je nivo na kojem bi **posmatrač** kao obavještena i razumna treća strana vjerovatno zaključio da računovođa poštuje osnovne principe)
2. razmotri **postojeće uslove, politike i procedure** (npr. efektivan sistem prijave sumnjivih radnji i neetičkog postojanja, monitoring od strane profesije i disciplinski postupci i sl.). To ne treba miješati sa ZAŠTITNIM MJERAMA jer nisu posebno dizajnirane za zaštitu od određenih prijetnji.

Prihvatljivi nivo je nivo na kojem bi profesionalni računovođa kao obavještena i razumna treća strana vjerovatno zaključio da računovođa poštuje osnovne principe.

Konceptualni okvir profesionalne etike – Rješavanje prijetnji

Identifikovane prijetnje koje nisu na zadovoljavajućem nivou moraju biti riješene tako da se :

1. **Otklone okolnosti** koje stvaraju prijetnju
2. **Primjenom zaštitnih mjera** da se identifikovane prijetnje smanje na prihvatljivi nivo;
3. **Odbije ili okonča** određena profesionalna aktivnost

Zaštitne mjere

- **Znanje**
- **Zakoni** (civilni i krivični)
- **Regulatorna tijela**-Poreska uprava, Agencija za sprečavanje pranja novca, Centralna banka itd
- **Profesionalne organizacije** npr. IFAC- Etički kodeks, Standardi

Umjesto zaključka

“ But rules cannot substitute for character”

Alan Greenspan, bivši direktor američkih federalnih rezervi, maj 2005

Implementirati etičke norme koje podražavaju odgovarajući sistem vrijednosti